

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 14/04-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. apríla 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Bárányu a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť S. D., bytom Z., zastúpeného advokátom JUDr. J. U., Advokátska kancelária, V., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Bardejove v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 532/02 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd v Bardejove v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 532/02 **p o r u š i l** právo S. D., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu v Bardejove v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 532/02 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prieťahov.

3. S. D. **n e p r i z n á v a** primerané finančné zadosťučinenie.

4. S. D. **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume 13 470 Sk (slovom trinásťtisícštyristosedemdesiat slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Bardejove

povinný vyplatiť na účet advokáta JUDr. J. U., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 28. januára 2004 č. k. I. ÚS 14/04-12 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť S. D., bytom Z. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu v Bardejove (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 532/02.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 18. júla 2002 okresnému súdu návrh o zaplatenie 50 888,80 Sk s príslušenstvom. Dňa 3. septembra 2002 pod sp. zn. 1 Ro 395/02 okresný súd vo veci rozhodol platobným rozkazom. Dňa 13. septembra 2002 okresný súd platobný rozkaz zrušil a vec bola zapísaná pod sp. zn. 1 C 532/02. Podľa tvrdenia sťažovateľa od uvedeného času nedošlo na okresnom súde v danej veci k žiadnemu úkonu smerujúcemu k jej rozhodnutiu. Sťažovateľ je toho názoru, že v napadnutom konaní okresný súd bez akýchkoľvek dôvodov nekoná plynule, čím dochádza k porušovaniu jeho ústavného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal toto rozhodnutie:

„Ústavný súd vyslovuje, že nekonaním Okresného súdu v Bardejove v občianskoprávnej veci S. D. došlo k porušeniu jeho ústavného práva na prerokovanie jeho veci bez prietáhov, zaručeného článkom 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.“

Ukladá Okresnému súdu Bardejov vo veci bezodkladne konať.

Priznáva podnecovateľovi primerané finančné zadostučinenie vo výške 50 000,- Sk.

Ukladá Okresnému súdu Bardejov nahradiť podnecovateľovi trovy právneho zastupovania platbou jeho právneho zástupcovi. “

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom JUDr. V. P., listom z 1. marca 2004 sp. zn. Spr. 133/04 a právny zástupca sťažovateľa stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 9. marca 2004.

Predseda okresného súdu v relevantnej časti svojho vyjadrenia uviedol, že:

„Zo spisu Okresného súdu Bardejov sp. zn. 1 C 532/2002 vyplýva, že sťažovateľ dňa 24. júla 2002 tomuto súdu doručil návrh na vydanie platobného rozkazu, o ktorom bolo súdom rozhodnuté platobným rozkazom zo dňa 3. 9. 2002 č. k. 1 Ro 395/02-7. Pre nemožnosť jeho doručenia odporkyni, platobný rozkaz bol uznesením súdu zo dňa 13. septembra 2002 č. k. 1 Ro 395/02-9 podľa § 173 ods. 2 O. s. p. zrušený a vec dňa 23. októbra 2002 prevedená do registra „C“ pod sp. zn. 1 C 532/2002. Úpravou zákonnej sudkyne zo dňa 24. októbra 2003 bol návrh na začatie konania doručený odporkyni s tým, aby sa k nemu písomne v lehote 15 dní vyjadrila. Ďalšou úpravou zo dňa 2. decembra 2003 bol vo veci nariadený termín pojednávania na deň 16. januára 2004. Pojednávanie pre neprítomnosť navrhovateľa, u ktorého doručenie predvolania bolo riadne vykázané a neprítomnosť odporkyne, ktorej predvolanie na pojednávanie sa doručiť nepodarilo, bolo odročené na neurčito s tým, že o doručenie predvolania na ďalšie pojednávania odporkyni bude požiadaná polícia. Následnou úpravou zo dňa 21. januára 2004 bol vo veci nariadený termín pojednávania na deň 6. apríla 2004.

Z uvedeného je zrejmé, že v konaní Okresného súdu Bardejov sp. zn. 1 C 532/2002 došlo k prieťahom, lebo v čase od 23. októbra 2002 do 24. októbra 2003 súd nekonal. Napriek tomu sťažnosť sťažovateľa navrhujem zamietnuť.

Vychádzajúc z ustálenej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky neopodstatnenou je taká sťažnosť podaná na ústavný súd, ktorej zo strany sťažovateľa nepredchádzalo využitie takých právnych prostriedkov nápravy, ktorými sa sťažovateľ

mohol domáhať ochrany svojho základného práva (napríklad II. ÚS 26/95, II. ÚS 48/96, I. ÚS 34/98 a iné). Sťažovateľ v tomto konkrétnom prípade nevyužil svoje právo na podanie sťažnosti v zmysle § 17 a nasl. zákona číslo 80/1992 Zb. v znení neskorších predpisov orgánu štátnej správy súdov čím súdu neposkytol príležitosť, aby sám odstránil prieťahy. Nevyužitie tohto právneho prostriedku sťažovateľ pritom ničím neodôvodňuje.

Ak napriek tomu Ústavný súd dôjde k záveru, že sťažnosť sťažovateľa je opodstatnená a vysloví, že ústavné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky porušené bolo, navrhujem sťažovateľovi nepriznať finančné zadostučinenie, lebo nemajetková ujma sťažovateľovi nevznikla a jej priznanie by bolo v rozpore s princípom spravodlivosti. Navrhujem potom sťažovateľovi nepriznať ani náhradu trov konania“.

Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku k uvedenému vyjadreniu predsedu okresného súdu uviedol, že:

„Vo svojom stanovisku predseda OS Bardejov v zásade nepopiera, že došlo v konaní OS Bardejov sp. zn.: 1 C 532/2002 k prieťahom, keď tento v čase od 23. 10. 2002 nekonal. V zmysle toho, preto jeho návrh zamietnuť predmetnú ústavnú sťažnosť vyznieva ako účelový, rovnako tak aj jeho žiadosť nepriznať náhradu trov konania právnenému zástupcovi.

Poznamenávame, že údaj o pojednávaní pred OS Bardejov dňa 16. 1. 2004 nie je presný z toho dôvodu, že v uvedený deň sa okrem právneho zástupcu sťažovateľa zúčastnil aj samotný sťažovateľ.

Netrváme na tom, aby sa v predmetnej veci konalo ústne pojednávanie, uplatňujeme však trovy právneho zastúpenia v zmysle vyhlášky MS SR o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Vykazujeme dva hlavné úkony právnych služieb, a to prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie a podanie ústavnej sťažnosti, ďalej tretí úkon, obsahom ktorého je toto naše stanovisko, plus 3- krát režijný paušál“.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie

veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 113/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 1 C 532/02:

Dňa 24. júla 2002 podal sťažovateľ okresnému súdu návrh na vydanie platobného rozkazu o zaplatenie 50 888,80 Sk s prísl. (za vykonané stavebné práce) proti N. I. (ďalej len „odpornýňa“). Vec bola zaevidovaná pod sp. zn. 1 Ro 395/02.

Okresný súd vydal vo veci 3. septembra 2002 platobný rozkaz č. k. 1 Ro 395/02-7, ktorým návrhu sťažovateľa v plnom rozsahu vyhovel.

Vzhľadom na to, že odporkyni nebolo možné uvedený platobný rozkaz doručiť, okresný súd 13. septembra 2002 uznesením č. k. 1 Ro 395/02-9 uvedený platobný rozkaz zrušil.

Deň po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia okresného súdu č. k. 1 Ro 395/02-9 bola vec 23. októbra 2002 prevedená do registra „C“ pod sp. zn. 1 C 532/02.

Dňa 28. októbra 2003 okresný súd zaslal odporkyni predmetný návrh s výzvou, aby sa k nemu písomne vyjadrila.

Dňa 16. januára 2004 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito s tým, že o doručenie predvolania na ďalšie pojednávanie odporkyni bude požiadaná polícia.

Úpravou konajúceho sudcu z 21. januára 2004 bol vo veci nariadený termín pojednávania na 6. apríl 2004.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal (...).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 532/02 dochádza k porušovaniu jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že doterajší zdĺhavý priebeh napadnutého konania ústavný súd nemôže pripísať na vrub faktickej náročnosti alebo právnej zložitosti prerokovávanej veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priesťahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a predovšetkým konštatuje, že okresný súd od nadobudnutia právoplatnosti uznesenia, ktorým bol platobný rozkaz vydaný vo veci zrušený, bol bez akýchkoľvek zákonných alebo iných dôvodov nečinný, t. j. konkrétne od 22. októbra 2002 do 28. októbra 2003. Po dobu viac ako jedného roka teda okresný súd nevykonal žiadny úkon, ktorý by smeroval k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ ako žalobca v predmetnej veci počas súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02)

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený priesťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pokiaľ existujú ústavne relevantné dôvody, ktorými je možné nečinnosť súdu ospravedlniť (pozri napr. I. ÚS 128/03 a v ňom citovanú judikatúru).

Predseda okresného súdu uznal, že v uvedenom období okresný súd v danej veci nekonal a na ospravedlnenie namietanej nečinnosti okresného súdu žiadne skutočnosti neuviedol, napriek tomu sťažnosť sťažovateľa navrhol zamietnuť z dôvodu že *„sťažovateľ v tomto konkrétnom prípade nevyužil svoje právo na podanie sťažnosti (...) orgánu štátnej správy súdov, čím súdu neposkytol príležitosť, aby sám odstránil priesťahy“*.

Pokiaľ ide o uvedenú námietku predsedu okresného súdu, že sťažovateľ nevyužil možnosť obrátiť sa na neho so sťažnosťou podľa zákona o štátnej správe súdov, ústavný súd konštatuje, že úsilie sťažovateľa dosiahnuť „urýchlenie“ súdneho konania v jeho veci nie je podmienkou na to, aby ústavný súd poskytol ochranu jeho základnému právu zaručenému v čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho absencia v istej fáze konania preto nie je okolnosťou spôsobilou

ovplyvniť posudzovanie ústavného súdu, či došlo alebo nedošlo k porušeniu označeného základného práva. Ústavný súd ale na takúto skutočnosť môže prihliadnúť - a v danej veci aj prihliadol - pri úvahe o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia podľa čl. 127 ods. 3 ústavy (mutatis mutandis I. ÚS 119/03).

Podľa názoru ústavného súdu aj postup okresného súdu v čase od podania návrhu na vydanie platobného rozkazu (24. júla 2002) do vyzvania odporkyne, aby sa k nemu písomne vyjadrila (28. októbra 2003), t. j. v trvaní vyše 15 mesiacov, nebol takým postupom v konaní, ktorý by zodpovedal ústavou zaručenému právu sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk.

Ústavný súd však dospel k záveru, že vzhľadom na okolnosti danej veci, najmä vzhľadom na to, že sťažovateľ nevyčerpal ani právne prostriedky nápravy tým, že na prietahy v predmetnom konaní by bol podal sťažnosť podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov), je

zrejme, že sťažovateľovi nemohla vzniknúť ani výraznejšia ujma, preto prikázanie okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov sa javí byť dostatočným prostriedkom nápravy v prípade sťažovateľa.

Z týchto dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené pod bodom 3 výroku tohto rozhodnutia.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 13 470 Sk z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia advokátom JUDr. J. U., Advokátska kancelária, V.

Náhrada sa priznala za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti z 23. mája 2003 a písomné stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z 9. marca 2004). Za dva úkony vykonané v roku 2003 patrí odmena v sume po 4 270 Sk a k tomu dvakrát náhrada režijného paušálu po 128 Sk a za jeden úkon, ktorý bol vykonaný v roku 2004, patrí odmena v sume 4 534 Sk a režijný paušál 136 Sk (§ 13 ods. 8, § 19 ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľa predstavujú celkom sumu 13 470 Sk.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. apríla 2004

